

Pro e contra diagnostica da preimplantaziun

■ (rtr) Tge controllas duain ins dastgar far vid ina cella d'ov fructifitgada avant ch'ella vegn implantada en l'uterus da la dunna? Davart quella dumonda decidin nus ils 5 da zercladur a l'urna. Ina dumonda etica che procura per discussiuns. Ils aderents vulan gidar cun la lescha nova pèrs cun malsognas geneticas u ch'han problems da survegnir uffants. Ils adversaris teman che la lescha saja in emprim pass en direcziun da la selecziun da la vita ed in'intervenziun en la stgaffiziun da Dieu. Gia avant in onn avain nus debattà davart la medischina da reproducziun. En ina votaziun han lura passa 60 pertschient da las votantas e dals votants ditg gea a l'artitgel costituziunal concernent la medischina da reproducziun e la tecnologia da gens tar carstgauns. Cun quella decisiun è vegnida creada la premissa per la diagnostica da preimplantaziun. Oz scumonda la lescha quella. Ils 5 da zercladur decidin nus en chausa. Tar la diagnostica da preimplantaziun vegnan ils gens d'ina cella d'ov ch'è vegnida fructifitgada artificialmain intercurids avant ch'els vegn implantads en l'uterus da la dunna. La lescha nova lubescha la diagnostica da preimplantaziun mo en dus cas.

Per pèrs che savessan dar vinavant a lur uffants ina greva malsogna. Tar els duai esser lubì d'intercurir ils embryos e da selecziunar in tal che na porta betg il defect genetic. Uschia po quai pèrs survegnir in uffant che n'è betg pertutgà da la malsogna ertaivla dals geniturs. Er pèrs che na pon betg survegnir uffants sin via naturala duain pudair profitar da la diagnostica da preimplantaziun. Questa lescha dettia a tals pèrs la pussaivladad da

reducir las grevezzas dal tractament e da render quel era pli segir per las mammas ed ils uffants, di la cussegliera naziunala socialdemocrata *Min Li Marti* da Turitg. «Blers renunzian sin uffants u van en l'exteriur. Cun la lescha nova avessan els la pussaivladad da far quai sut cundiziuns segiras en Svizra.» La Svizra na stoppia dentant betg suandar l'exteriur e far ils medems sbagls, recloma cussegliera naziunala *Marianne Streiff* da la Partida evangelica da la Svizra. «I vegn adina a dar glied che va en l'exteriur. Mo quai n'è anc ditg betg ina raschun da crear ina lescha svizra che pussibilitescha da laschar fat examinaziuns e tests che nus na pudain betg controllar.» Ultra da quai giaja la lescha era bler memia lunsch. La proposta dal cussegl federal haja lubì la diagnostica da preimplantaziun mo per pèrs cun ina greva malsogna genetica.

Cunter la lescha nova è er il cusseglier naziunal cristiandemocrat *Christian Lohr*. Quai che valia per ils legums, numnadamain nagins experiments genetics, stoppia era valair per ils uffants. «Jau na vi nagin sistem da selecziun indegn d'in uman che furma la basa per selecziunar tranter degn e na degn da viver, che nus jugain Dieu. Quai na vegnia era betg ad esser il cas, respunda Min Li Marti. La lescha scumondia cleramain da selecziunar las cellas tenor la schlattaina, la color dals chavels u dals egls u tenor auters criteris. Cun la lescha sappian ins dentant reducir las ristgas per las mammas ed impedir gravidanzas sin improva. «Oz ston quella dunna simplamain spetgar. E forsa audan ellas en la 11avla emna da la gravidanza che l'uffant pateschia da quella malsogna nuncurabla e sa decidan lura

cun cor grev da laschar far in abort. I fiss bler pli simpel sch'ellas na stuessan betg far atras quai e pudessan far ils tests gia avant.» Mo gist quai mussia che la lescha per la diagnostica da preimplantaziun haja l'effect da definir tge che saja giavischà e tge che stoppia vegnir eliminà, è la cussegliera naziunala verda *Christine Häslér* persvadida.

«Jau sun mamma d'ina figlia cun in impediment spiertal e jau enconusch e ves adina puspè tge valita che persunas cun impediments han per nossa societad. Ed igl è ina dumonda etica fitg profunda sche nus cumenzain da discurre da vita ch'è degna da viver e da vita che n'è betg degna da viver. Gist quai fashessan nus cun questa lescha davart la medischina da reproducziun. Per mai fiss quai fitg difficil.» La lescha na saja betg drizzada cunter persunas cun impediments, sa defenda la cussegliera naziunala cristiandemocrata *Ruth Humbel*. I saja l'obligaziun da la politica da sustegnair geniturs cun uffants cun impediments e da pussibilitar ad els ina vita cun ils medems dretgs sco ils uffants senza impediments. Qua giaja dentant per ina decisiun privata dals geniturs. «Dapi il 2002 exista en Svizra la pussaivladad legala per in'interrupziun terminada da la gravidanza nua che dunna u geniturs pon decider sch'els pon viver cun in uffant u era cun in uffant cun impediments. E quai è lura la decisiun persunala sch'els vulan nizzegiar las pussaivladads medicinalas.»

Tenor ella giaja per la dumonda sch'ins dastga far ils tests avant che las cellas d'ov fructifitgadas vegnan implantadas u pir cura che l'embrio è gia 11 emnas vegls.